

Рішення
разової спеціалізованої вченої ради ДФ 05.854.035
про присудження ступеня доктора філософії

Здобувач ступеня доктора філософії Ольга МАЗУР
(власне ім'я, прізвище здобувача)

1981 року народження, громадянка Україна
(назва держави, громадянином якої є здобувач)

освіта вища: закінчила у 2021 році Вінницьку академію неперервної освіти
(найменування закладу вищої освіти)

за спеціальністю 101 Екологія
(за дипломом)

виконала акредитовану освітньо-наукову програму Агрономія.

Разова спеціалізована вчена рада, утворена наказом Вінницького національного аграрного університету Міністерства освіти і науки України, м. Вінниця від «31» березня 2025 № 24а.

(повне найменування закладу вищої освіти (наукової установи), підпорядкування (у родовому відмінку), місто)

у складі:

Голови разової
Спеціалізованої
вченої ради –

Віталій ПАЛАМАРЧУК, доктор сільськогосподарських наук,
доцент, доцент кафедри рослинництва та садівництва
Вінницький національний аграрний університет;
(власне ім'я, прізвище, науковий ступінь, вчене звання, посада, місце роботи)

Рецензентів –

Олег КОЛІСНИК, кандидат сільськогосподарських наук,
доцент, доцент кафедри ботаніки, генетики та захисту
рослин, Вінницький національний аграрний
університет;
(власне ім'я, прізвище, науковий ступінь, вчене звання, посада, місце роботи)

Офіційних опонентів –

Володимир ГАНГУР, доктор сільськогосподарських наук,
старший науковий співробітник, завідувач кафедри
рослинництва Полтавський державний аграрний університет;
(власне ім'я, прізвище, науковий ступінь, вчене звання, посада, місце роботи)

Катерина МАКЛЯК, доктор сільськогосподарських наук,
старший науковий співробітник, завідувач лабораторії
селекції та генетики соняшнику Інституту рослинництва
імені В.Я. Юр'єва Національної академії аграрних наук
України;
(власне ім'я, прізвище, науковий ступінь, вчене звання, посада, місце роботи)

Володимир ТРОЦЕНКО, доктор сільськогосподарських наук,
професор, завідувач кафедри агротехнологій та

грунтознавства Сумського національного аграрного університету.

(власне ім'я, прізвище, науковий ступінь, вчене звання, посада, місце роботи)

на засіданні « 28 » травня 2025 року прийняла рішення про присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 20 Аграрні науки та продовольство

(галузь знань)

Ользі МАЗУР

(власне ім'я, прізвище здобувача у давальному відмінку)

на підставі публічного захисту дисертації «Вплив удобрення та десикації посівів соняшнику на урожайність та якість насіння та продукції його переробки в умовах Лісостепу правобережного»

(назва дисертації)

за спеціальністю 201 Агрономія

(код і найменування спеціальності (спеціальностей))

20 Аграрні науки та продовольство

(відповідно до Переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти)

Дисертацію виконано у Вінницькому національному аграрному університеті, Міністерство освіти і науки України, м. Вінниця

(найменування закладу вищої освіти (наукової установи), підпорядкування, місто)

Науковий керівник Галина ГУЦОЛ, кандидат сільськогосподарських наук, доцент, доцент кафедри екології та охорони навколишнього середовища, Вінницький національний аграрний університет

(власне ім'я, прізвище, науковий ступінь, вчене звання, місце роботи, посада)

Дисертацію подано у вигляді спеціально підготовленого рукопису. Робота виконана здобувачем особисто, державною мовою, відповідно до вимог щодо її оформлення, містить нові науково обґрунтовані результати проведених досліджень, які забезпечують розв'язання наукового завдання, що має істотне значення для галузі знань 20 Аграрні науки та продовольство (відповідно до п. 6 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44 (зі змінами)).

Здобувач має 8 наукових публікацій за темою дисертації, з них 6 (відповідно до п.8, п.9 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії):

1. Tkachuk O., Gucol G., Mazur O., Verhelis V., Titarenko O. Ecological safety of sunflower seeds in the conditions of agricultural intensification. *Scientific Horizons*. 2024. Vol. 27 (1). DOI:10.48077/scihor1.2024.71. (1,01 друк. арк., дільова частка 0,40 друк. арк. Особистий внесок автора: було виявлено ризики накопичення токсичних речовин у ґрунті та насінні соняшнику, підготовлено матеріали до друку).

2. Гуцол Г., Мазур О. Вирощування олійних культур та інтенсивність накопичення важких металів у ґрунтах за їх мінерального удобрення в умовах Вінниччини. *Сільське господарство та лісівництво*. 2022. №1 (24). DOI:10.37128/2707-5826-2022-1-16. (0,58 друк. арк., дільова частка 0,29 друк. арк. Особистий внесок автора: досліджено вплив мінерального удобрення при вирощуванні олійних культур на інтенсивність надходження до ґрунтів важких металів, підготовлено матеріали до друку).

3. Гуцол Г.В., Мазур О.В. Вміст нітратів у насінні соняшнику та продуктах його переробки при вирощуванні на сірих лісових ґрунтах. Сільське господарство та лісівництво. 2023. № 2 (29). DOI: 10.37128/2707-5826-2023-2. (0,8 друк. арк., дільова частка 0,4 друк. арк. Особистий внесок автора: встановлено вміст нітратів у насінні соняшнику та продуктах його переробки: фусі з олії та шроті, підготовлено матеріали до друку).

4. Гуцол Г.В., Мазур О.В. Ріст та розвиток соняшнику залежно від удобрення. Сільське господарство та лісівництво. 2024. № 1 (32). DOI: 10.37128/2707-5826-2024-1-6. (0,93 друк. арк., дільова частка 0,46 друк. арк. Особистий внесок автора: вивчено вплив різних норм мінеральних добрив на особливості росту і розвитку посівів соняшнику, підготовлено матеріали до друку).

5. Гуцол Г.В., Мазур О.В. Інтенсивність накопичення важких металів насінням та шротом соняшнику. Вісник Львівського національного університету природокористування «Агрономія». 2023. № 27. DOI: 10.31734/agronomy2023.27.041. (0,46 друк. арк., дільова частка 0,23 друк. арк. Особистий внесок автора: досліджено вміст токсичних речовин у ґрунті при вирощуванні соняшнику, підготовлено матеріали до друку).

6. Мазур О.В. Інтенсивність накопичення важких металів вегетативною масою соняшнику на сірих лісових ґрунтах в умовах лісостепу правобережного. Таврійський науковий вісник. Серія: Сільськогосподарські науки. 2024. Вип. 136. DOI: 10.32782/2226-0099.2024.136.2.36 (0,4 друк. арк., дільова частка 0,4 друк. арк. Особистий внесок автора: вивчено інтенсивність накопичення важких металів вегетативною масою (стеблова і листкова маса) соняшнику за вирощування цієї культури на сірих лісових ґрунтах, підготовлено матеріали до друку).

У дискусії взяли участь (голова, рецензенти, офіційні опоненти, інші присутні) та висловили зауваження:

Голова ради Паламарчук В.Д.

1. Доцільно більш детально розглянути перспективи застосування десикації у технології вирощування соняшнику.

2. Варто приділити більше уваги обґрунтуванню значення позакореневого підживлення мікроелементами для досягнення максимальної продуктивності гібридів соняшнику.

Рецензент Колісник О.М.:

1. Актуальність теми у вступі досить обширна бажано конкретизувати і скоротити.

2. У розділі 1 багато уваги приділено опису біологічним особливостям соняшнику, бажано було б більш детально показати технологію його вирощування та десикацію.

3. У 2 розділі таблиці з характеристикою погодних умов варто з основного тексту перемістити у додатки.

4. Детально описувати методики досліджень немає потреби, достатньо лише зробити на них посилання і вказати методи дослідження. Детально описуються лише ті методики, які розробив здобувач, або які є не типовими.

5. У 3 розділі таблиці і рисунки розміщені без переривання текстом, що не допускається. І на вказані рисунки у тексті відсутні відповідні посилання.

6. У всіх таблицях 3 розділу варто скоротити назви.

7. Посилання на таблиці і рисунки у тексті необхідно робити з малої літери «табл.» і «рис.», а не великої «Табл.» і «Рис.».

8. Висновки конкретизувати і скоротити.

9. В роботі не відмічено за яким методом та у якій лабораторії визначали гліфосат.

10. Незрозуміло з результатів досліджень як визначали кількість одержаного меду і пилку з 1га. соняшнику.

Опонент Гангур В.В.:

1. В актуальності (ст. 18-19) недостатньо чітко сформульовано сутність наукової проблеми, розв'язання якої передбачалося в дисертаційній роботі. Також варто було відзначити вітчизняних учених, які працювали над дослідженнями з цього напрямку.

2. При формулюванні наукової новизни доцільно було не лише зазначити результати, які отримані уперше, а й підкреслити те, що було удосконалено і набуло подальшого розвитку.

3. У змісті пункту «Практичне значення одержаних результатів» (ст. 21), бажано було зазначити місце, обсяги, результати впровадження, досягнутий економічний ефект, або зробити посилання на акти впровадження.

4. На сторінках 67–71 наведено достатньо детальний опис погодних умов впродовж років досліджень, проте варто було б не лише подати числові значення метеорологічних показників, а й проаналізувати їх вплив на ріст і розвиток культури.

5. У підрозділі 2.2. «Методика проведення досліджень», доцільно було вказати площу елементарної ділянки, кількість повторень, метод розміщення варіантів.

6. За аналізу забур'яненості посівів (ст. 88-90) доцільно було б зазначити домінуючі у посівах види бур'янів та співвідношення їх біологічних груп.

7. У таблиці 3.4, 3.33 не наведено результатів статистичної обробки даних, що унеможливує визначення, які саме варіанти удобрення призвели до достовірного приросту урожайності насіння соняшнику.

8. Таблиця 3.7 дублює рисунки 3.1-3.4.

9. Інтенсивність вивчення поживних речовин з ґрунту рослиною визначається її врожайністю, тому доцільно було б продемонструвати взаємозв'язок між урожайністю соняшнику та рівнем накопичення в ньому Pb і Cu.

10. З матеріалів роботи не зрозуміло які форми важких металів вивчалися автором у мінеральних добривах та ґрунтах – обмінні чи необмінні. Для об'єктивного уявлення є потреба більш конкретного пояснення.

11. В дисертаційній роботі зустрічаються окремі граматичні, синтаксичні, технічні помилки.

Опонент Макляк К.М.:

1. Потребує пояснення, чому в дослідженнях при десикації посівів соняшнику використовували препарат на основі гліфосату, адже на сьогоднішній час є ціла низка інших груп препаратів?

2. Лісостепу Правобережному притаманні різні типи ґрунтів. Бажано було б навести, чому проведені дослідження зосереджено тільки на сірому лісовому ґрунті.

3. На території проведення автором досліджень вміст важких металів Pb та Cd, а також мікроелементів Zn та Cu в ґрунті не перевищував допустимі рівні. З тексту дисертації незрозуміло, з чим пов'язана необхідність вивчення надходження цих речовин в товарне насіння соняшнику та продукти його переробки.

4. Удобрення ґрунтів за вирощування соняшнику проводять, як правило, використовуючи комплексні NPK добрива. Автором не наведено доцільність вивчення впливу тільки аміачної селітри чи суперфосфату подвійного.

5. У вступній частині слід було навести посилання на роботи науковців, які зробили внесок у вирішення поставлених у дисертаційному дослідженні завдань.

6. На стор. 6, 24, 35, 64, 123, 124 наведено урожайність насіння соняшнику в центнерах з гектару (ц/га), за використання несистемної одиниці маси – центнер. Слід

було застосувати іншу одиницю маси – тонну, яка допущена для використання спільно з одиницями СІ. На стор. 144 відзначено, що ефективність вирощування соняшнику «...визначали з використанням таких показників, як: урожайність (ц/га)». Проте у відповідній таблиці 3.37 врожайність насіння наведено у т/га.

7. На стор. 64 наведено, що тривалість вегетаційного періоду дослідженого гібрида соняшнику Mas82.А становить 90-95 днів. У той же час на стор. 84, другий абзац є інша інформація: «Цвітіння соняшнику настало на 91-98-му добу після сівби». Третій абзац: «Відмирання рослин соняшнику настало на 147-160-ту добу після сівби». Такі розбіжності потребують пояснення.

8. Не зазначено посилання на джерело, згідно з яким визначено допустимі рівні вмісту важких металів в рослинницькій продукції.

9. У розділі 2 не наголошено на роки проведення досліджень.

10. Відсутні висновки до розділів дисертації.

11. У соняшника виділяють фенологічні фази, але не «фази росту і розвитку». Прийнятим є термін «налив насіння», а не «розвиток насіння» та «дозрівання насіння». Потребує пояснення, чому тривалість фази «ріст стебла» триває менше ніж тривалість фази «бутонізації», як це наведено на стор. 83, хоча рослина соняшнику припиняє ріст тільки під час цвітіння. У розділі 2 не наведено методику фенологічних спостережень за рослинами з відображенням досліджених фаз росту і розвитку.

12. Наводячи у розділі 2 докладний опис погодних умов кожного з років проведення досліджень, здобувач обмежила експериментальну частину усередненими за три роки даними. Чи були тотожними отримані дані впродовж років досліджень, незалежно від погодних умов?

13. У таблицях 3.4, 3.33 різниця між варіантами досліду за урожайністю насіння не очевидна, не наведено статистичної обробки.

14. Слід було навести у загальних висновках обчислену економічну ефективність виробництва насіння гібрида Mas82.А.

15. На стор. 32 є орфографічні помилки в назвах збудників хвороб соняшнику.

16. Зустрічаються незрозумілі формулювання: на стор. 20 – «провести еколого-економічну ефективність»; на стор. 71 – «Найвищою температурою навколишнього середовища у вегетаційний період характеризувався липень, тоді як квітень – традиційно найвищою»; на стор. 82 – «...частина сортів соняшнику належить до гібридів».

17. У тексті дисертаційної роботи є технічні помилки. Відсутні посилання на таблиці 2.2, 2.3, 2.4, 2.6, 3.36 і на додаток І. Є помилки синтаксичного та редакційного характеру.

Опонент Троценко В.І.:

Дискусійні положення:

1. Вказана мета досліджень характеризує процес, а не кінцевий результат.

2. Висвітлення експериментальних результатів у одному розділі (3) є не дуже вдалим та таким, що ускладнює розуміння загальної логіки досліджень;

3. Досить складна для розуміння загальна методика проведення досліджень. Незрозуміло скільки польових (лабораторних) дослідів, скільки ділянок, їх площа і т.п. Не вказано які із лабораторних досліджень проведені самостійно.

Зауваження, що потребують додаткових коментарів:

1. Яке значення вкладено в термін «науково-господарський дослід» (розд. 2) бажано вказати першоджерело ;

2. Допустимі рівні (у тексті «ДР») для показника «листочкової маси соняшнику» , нормативне джерело ?;

3. Лише у частині таблиць (3.8; 3.9) вказано що мова йде про рухомі форми. Чи значить, що в інших таблицях вказана кількість валових форм?

4. Чому для розрахунків вмісту важких металів (розділ 3.2) використані показники які не фігурують у результатах польових дослідів (урожайність насіння - 2,1 т/га; листостеблова маса посіву - 4,7 т/га, вихід меду та пилку 120 та 45 кг).

5. У тексті автор широко використовує словосполучення « У зростаючій регресії» яке тлумачення терміну регресія (біологічне, математичне, статистичне). Чи змінюється розуміння (тлумачення) терміну у різних підрозділах?

6. Немає пояснення (та методики) визначення походження та кількості меду і бджолиного обніжжя з ділянок дослідів.

Недоліки оформлення:

1. Частина тексту Р2 вступає у протиріччя із фактичними результатами:

- Норма висіву (у дослідях) склала 60 000 шт/га (стор. 64 3 абзац);
- У дослідях вивчали 3 види десикантів (стор.66, 3 абзац).

2. До переліку висновків не включені результати економічної оцінки, що передбачено завданням досліджень (п.7).

3. Значна частина таблиць не містить розмірностей показників (3.9; 3.10; 3.11;

4. Робота та додатки не містять жодної фотографії.

Результати відкритого голосування:

«За» 5 членів ради,

«Проти» - членів ради.

На підставі результатів відкритого голосування разова спеціалізована вчена рада присуджує

Ользі МАЗУР

(власне ім'я, прізвище, здобувача (ки) у давальному відмінку)

ступінь доктора філософії з галузі знань 20 Аграрні науки та продовольство

(галузь знань)

за спеціальністю

201 Агрономія

(код і найменування спеціальності (спеціальностей))

відповідно до Переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти)

Відеозапис трансляції захисту дисертації додається.

Окрема думка члена разової ради додається (за наявності).

Голова разової спеціалізованої вченої
ради

Віталій ПАЛАМАРЧУК

(власне ім'я та прізвище)